

at nogetfomhelst Tilskud til den fra Statens Side finder Sted.

Tscherning: Det, at lade Fabrikken gaae og have frie Hænder, men naturligviis — saaledes forstod jeg den sidste ærede Taler — ikke at give noget Tilskud fra Statens Side, forekommer mig henhører til Umulighederne; thi den Dag, da Fabrikken har brugt sin hele Omsætningscapital og har den staaende i Porcellain og ikke i Penge, kan man ikke betale Udgifterne ved Fabrikken med Porcellain. Hvor skal man da tage Pengene fra? Ja, vil man maaffee sige, saa lad Fabrikken benytte sin private Credit; men hvad vil det sige, at en kongelig Fabrik benytter sin private Credit? den faaer snart Ende, og jeg troer ikke, at man tillader Fabrikken at fallere for egen Regning, uden at søge Staten bagved. — Det, at have Fabrikken i Drift for Statens Regning, overladt til sig selv, og arbejdende paa den størst mulige Udvidelse, troer jeg slet ikke gaaer an. Staten maa behandle de Fabrikker, den har, som enhver anden Kapitalist gjør; han vover sin Kapital, for at vinde et godt Resultat, eller han trækker sig tilbage deraf, naar han anseer det umuligt; men han prøver ikke paa at sige: lev saalænge du kan, og naar du ikke kan leve længere, ja saa tag Tabet, og saa tager jeg Tabet med. Det har været forsøgt oftere, og er altid mislykket. Det troer jeg altsaa slet ikke gaaer an. Jeg troer, vi i dette Dieblik maa beslutte os til en af to Ting, enten at drive Fabrikken, eller at standse den og sælge den. Om den skal sælges i Drift, eller efterat Driften er standset, troer jeg ikke betyder meget; men imidlertid skal jeg gjerne indrømme, at man endnu engang forsøger — thi jeg betragter det som et Forsøg, vi gjorde forrige Aar — at lade $\frac{1}{2}$ Aar gaae hen med Fabrikken i Drift, for at faae den solgt; men naar den saa ikke kan sælges i Drift, saa troer jeg, det Simpleste og Klogeste er at standse dens Drift og sælge den. Jeg er meget enig med den ærede Taler i, at man ikke paa nogen Maade kan belæse Fabrikken med den Gjæld og Renter af den Gjæld, som hviler paa den fra en tidligere Tid, thi det var paa en ubillig Maade at trykke den til Jorden; men jeg er ikke enig med ham i, at, naar vi sætte den til

Auktion og der er kommet et Bud, saa skal man betragte dette Bud som betegnende Fabrikens Værdi. — Vi kunne godt komme til at vide, hvad omtrent Fabrikens Værdi kan være, thi vi kunne taxere Bygningerne og Grunden — thi den Værdi maa den i det Mindste have. Men jeg vil gaae meget videre, idet jeg vil sige: Lader os oversee Forrentningen af den i Fabrikken indestaaende Kapital, og lader os spørge os selv, om, naar vi oversee dette, Fabrikken saa kan drives som Fabrik efter det System, som den ærede sidste Taler har opstillet, nemlig at anvende de Kræfter, man har, til deres yderste Maal, og at fremvirke med dem det meest Mulige. Jeg spørger da i saa Henseende: lægger da ikke det ærede Medlem Mærke til, at de store Beholdninger, vi have fra tidligere Tid, ere tilveiebragte netop ved dette System? Man spurgte ikke dengang, hvad kan jeg sælge, men man spurgte, hvad kan jeg frembringe; man frembragte det Meste man kunde, og deri gjorde man Ret, men man kom snart til den Erkjendelse, at man ikke kunde sælge det, og saaledes vil det ogsaa gaae for Fremtiden. De simple Varer vil man kunne sælge i en nogenlunde tilstrækkelig Mængde, skjøndt de ikke ere courante Vare, men de ville ikke kunne give noget saadant Overskud, som Fabrikken behøver for at holdes i en virksom Drift, og de fine og kostbare Sager, selv de kunstige Sager, som for Diebliffet forarbejdes, ere Modesager, som have sin Tid, og dermed hører op. Det kommer ikke an paa deres store Skønhed, thi det bliver kun taget i Betragtning af det ringe Antal, hvorimod Moden afgjør hvad den store Mængde vil have. — Vi behøve kun at gaae igjennem Gaderne og see de Gjenstande, som verle i vore Bourisvinduer, saa ville vi snart see, at det er ikke egentlig den gode Smag, som afgjør, hvad der til enhver Tid er det Bedste, men det er — Gud veed hvad — enten et underligt Liebhabereri, eller en Nyhedsfyge. Det gaaer dermed, som med Moden i Klæder; man aflægger ofte den vide og bequemme Skjole, for at tage en snever og ubequem paa, blot fordi alle Mennesker gaae med den, og saaledes gjør man ogsaa, naar man kjøber Porcellain; man kjø-